Eduskunnan suurivaliokunta
suv@eduskunta.fi

Lausunto
Dnro. 110/2021

29.10.2021

MTK lausunto suurelle valiokunnalle asiasta E97/2021vp 55-valmiuspaketti tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta E97/2021vp 55-valmiuspaketti tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta. MTK lausuu vain alla mainituista E-kirjeen osista:

MTK:n kommentit osasta U 49/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta LULUCF-asetuksen ja hallintomalliasetuksen muuttamisesta

MTK pääasiallisesti yhtyy valtioneuvoston kirjelmässään esittämiin kannanottoihin. Valtioneuvoston kannan lisäksi MTK haluaa tehdä komission esityksestä ja Suomen kannasta seuraavat huomiot:

MTK:n näkemys kohdassa 2.2. esitettyyn kunnianhimon tasoon. Ollakseen uskottavaa EU:n ilmastopolitiikan painopiste tulee olla selkeästi päästöjen vähentämisessä. Nielujen lisääminen on toissijainen toimenpide päästöjen tasapainottamiseksi. MTK:n mukaan on huolestuttavaa, että vasta keväällä 2021 EU:n ilmastolaissa sovittua -225Mt CO2 eq tavoitetta esitetään kiristettäväksi jo nyt -310 Mt CO2 eq tasolle vuonna 2030. Näin siitäkin huolimatta, että Pariisin ilmastosopimus velvoittaisi osapuolia vain toteuttamaan ns. no-debit säännön eli pitämään maankäyttösektorin nielun puolella. Viimeistään kiristysehdotus EU:n ilmastolain tasolta -225Mt CO2 eq tasolle -310 Mt CO2 eq herättää kysymyksen, onko EU:n ilmastopolitiikan ensisijainen tavoite päästöjen vähentäminen vai tosiasiallisesti nielujen vahvistaminen?

Mikäli Suomi saavuttaa itsellensä kansallisesti asettamansa hiilineutraliteettitavoitteen 2035 mennessä, tapahtuisi se 15 vuotta Pariisin ilmastosopimuksessa määriteltyä tavoitetta etuajassa, jonka mukaan päästöt ja nielut on saatava tasapainoon 2050 mennessä. MTK:n näkemyksen mukaan Suomelle ei tule asettaa komission pohjaesitystä kunnianhimoisempia LULUCF tai myöhemmin AFOLU-sektorin tavoitteita nielujen lisäämiseksi. Jos nieluja tavoitellaan vahvistettavan yli komission pohjaesityksessä eri maille asetetun tason, tulee se tapahtua markkinaehtoisesti. Toisin sanoen komission esittämän vuoden 2035 jälkeisen hiilinegatiivisuuden tulee toteutua markkinaehtoisesti, eikä 2030 asetettua 310Mt EU tason nielutavoitetta tule kiristää.

Kohdassa 2.3. esitetyn LULUCF-ehdotuksen puutuoteartiklan laajentamiseen uusiin tuotekategorioihin MTK suhtautuu myönteisesti. MTK:n näkemyksen mukaan kyseisen artiklan laajennuksella on kiinteä yhteys komission aloitteeseen Kestävien hiilikiertojen palauttamiseksi. MTK näkee että kyseisellä aloitteella on mahdollista edistää markkinaehtoisesti toteutettavien hiilen sidontatoimien edistämistä paitsi puutuotteisiin, myös maankäyttösektorilla tapahtuvin lisäisin toimin. MTK pitääkin tärkeänä, että LULUCF asetuksen ja Kestävien hiilikiertojen palauttaminen aloitteen tilinpidollinen yhteensopivuus varmistetaan neuvotteluiden myöhemmässä vaiheessa.

Esityksen kohdassa 2.4 Yleiset joustomahdollisuudet, todetaan että jäsenvaltioiden velvollisuudeksi tulee raportoida ylijäämäpoistumien kaupankäynnin voitoista ja nämä voitot tulee sijoittaa ilmastohankkeisiin. MTK näkisi vahvasti perusteltuna ja ilmastopolitiikan hyväksyttävyyttä maanomistajien keskuudessa lisäävänä toimena, että Suomi jo tässä yhteydessä tekisi periaatepäätöksen, että mahdollinen kaupankäynnistä saatava voitto sijoitettaisiin vähentämättömänä Suomessa maankäyttösektorilla tapahtuvaan ilmastotyöhön. Näin sektorille syntyisi edes jokin yhteinen sisäinen kannuste pyrkiä Suomen valtiota velvoittavan tason ylittäviin päästövähennyksiin ja nielujen vahvistamiseen. Näin siitäkin huolimatta, että MTK tunnistaa mahdollisten kaupankäynnistä saatavien tulojen jäävän vähäisiksi, johtuen valtiota velvoittavien tavoitteiden tiukkuudesta.

MTK kannattaa kohdassa 8.3. käsiteltävää yhteisen AFOLU-sektorin muodostamista 2030 jälkeiselle ajalle. Tällöin kaikki maatalouden päästöt ja poistumat laskettaisiin ja raportoitaisiin yhdessä politiikkapilarissa. MTK:n näkemyksen mukaan päätös siitä, että kyseistä pilaria koskeva tavoitteen asetanta on tehtävä kansallisella tasolla, olisi tehtävä kuitenkin jo tässä vaiheessa. Jos päätös asetetaanko EU-tason yhteinen AFOLU-tavoite vai sallitaanko jäsenvaltioiden kansallisesti asettaa tavoitetasonsa, tehdään myöhemmässä vaiheessa, MTK:n mukaan kasvaa riski, että metsäisten jäsenmaiden nieluja käytetään maatalousvaltaisten maiden päästöjen kompensointiin. Tämä ei olisi hyväksyttävää ilmastopolitiikan ympäristöintegriteetin, eikä metsäisten valtioiden talouden näkökulmista.

MTK haluaa erikseen korostaa, että se yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jossa Suomi pitää tärkeänä, että tulevaisuudessa maankäyttösektorin hiilinielut ja varastot otetaan todenmukaisesti huomioon ilmastolaskelmissa. Samoin MTK pitää hyvänä, että komission pohjaesityksessä LULUCF asetuksen laskentamenettelyitä on yksinkertaistettu aikaisemmasta hyvin monimutkaisesta asetuksesta. Edelleen MTK yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan maankäyttösektorin toimenpiteiden pitkäjänteisen luonteen ja sääntelyn ennakoitavuuden vuoksi valtioneuvosto pitäisi hyödyllisenä, jos vuosien 2026-2029 nielutavoitteen kehityspolku määritettäisiin jo osana tämän asetusehdotuksen käsittelyä. Täten ei muodostuisi tarvetta komission esittämällä tavalla 4 artiklan 3 kappaleessa oleville täytäntöönpanoasetuksille jäsenvaltioiden kasvihuonekaasujen lineaarisesta kehityspolusta ja vuosittaisista poistumatavoitteista. MTK yhtyy myös valtioneuvoston kantaan joustojen merkityksellisyydestä osana asetuksen kustannustehokasta toimeenpanoa.

MTK:n kommentit osasta U 55/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2018/842/EU sitovista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä jäsenvaltioissa vuosina 2021—2030 ja Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi (taakanjakoasetus)

MTK on sitoutunut Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteisiin. EU:n ilmastopolitiikka on saatettavissa Pariisin ilmastosopimuksen mukaiselle uralle vain siten, että jokainen jäsenmaa hoitaa vastuunsa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei ysikään jäsenvaltio laita päästöjään muiden jäsenmaiden kuitattaviksi. Tämän on

oltava perusperiaate jatkoneuvotteluissa 55-valmiuspaketissa, jossa Suomen valtiolle on asetettu yksi EU:n tiukimmista tavoitteista niin LULUCF- kuin ESR-politiikassakin. Suomi tekee oman reilun osansa EU:n yhteisestä ilmastopolitiikasta esitetyillä tavoitetasoilla, eikä lisäkiristyksiä tule kohdistaa Suomeen.

Taakanjakoasetuksen uudistamisessa esitetään Suomelle lisäkiristyksiä, jotka ovat kohtuuttomia maataloussektorille, koska päästövähennysten todentaminen ei ole riittävää vastaamaan sektorilla tehtyä ilmastotyötä ja sektorin kannattavuus on erityisen heikko.

MTK korostaa, että ollakseen reilu maanomistajille, jäsenmaille ja luonnolle, 55-valmiuspaketin toimeenpanon tulee perustua 1) luonnontieteellisiin kriteereihin ja 2) kansalliseen laskentaan päästöistä ja poistumista (hiilensidonta).

Toisin kun on esitetty, taakanjakosetuksen taakanjako jäsenmaiden välillä ei saisi perustua BKT/asukas jakotapaan vaan päästövähennysten kustannustehokkuuteen. Esitetyt joustot eivät poista asetusesityksen valuvikaa, vaan komission kriteerit entisestään lisäävät epäoikeudenmukaisuutta jäsenmaiden välillä, erityisesti hiilensidontaa ylläpitäville ja hiilivarastoja tuottaville jäsenmaille kuten Suomelle.

Ehdotuksen tavoitteesta (kohta 2)

Asetusehdotuksen ensisijainen tavoite on uudistaa taakanjakoasetusta siten, että vähintään 55 % päästövähennystavoite saavutetaan. Tämä tarkoittaa sitä, että taakanjakosektorin päästövähennysvelvoite EU:n tasolla kiristyisi 40 %:iin vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

MTK pitää asetuksen yleistavoitetta tärkeänä, mutta korostaa, että hiilineutraalius ennen vuotta 2050 tulee saavuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla ja reilusti jäsenmaiden välillä, kuten komissaari Timmermans 55-paketin julkistustilaisuudessa totesi 14.7.2021: *”The package needs to be fair, fairness within EU and between member states.”*

MTK yhtyy taakanjakoasetuksen uudistuksen tavoitteeseen määrittää tasapainoinen ja asteittainen päästövähennyspolku ilmastoneutraalisuuden saavuttamiseksi EU:ssa vuoteen 2050 mennessä. Kuten valtioneuvosto kirjelmässään toteaa, jäsenvaltioiden maakohtaisia sitovia päästövähennystavoitteita muutettaisiin tämän tavoitteen mukaisesti. Komission ehdotuksessa tavoitteena on, että kiristyvät tavoitteet kohdistuvat jäsenmaihin kustannustehokkaalla ja yhdenmukaisella tavalla ottaen huomioon taakanjakoasetuksen eri sektoreiden päästövähennyspotentiaali ja oikeudenmukainen siirtymä. Komission esitys ei MTK:n mukaan vastaa tavoitetta tasapainoisuudesta ja jäsenmaiden välisestä oikeudenmukaisuudesta (kohta3.2)

Ehdotuksen soveltamisalasta (kohta 3.1)

Asetusehdotusta sovelletaan ns. päästökauppaan kuulumattomaan sektoriin eli taakanjakosektoriin, johon sisältyy päästöjä rakennussektorilta, maataloudesta, jätehuollosta ja liikenteestä. Komissio ehdottaa päästökauppaa laajennettavaksi tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen, mutta sektorit säilytettäisiin taakanjakosektorin soveltamisalalla, kuten valtioneuvosto U-kirjelmässään toteaa.

Asetusehdotus ei sellaisenaan koske maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta (LULUCF) aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjä ja poistumia, mutta komissio luo 55-paketissaan näkymän AFOLU-sektoriin (maatalous, metsätalous ja muu maankäyttö), jossa maatalouden hiilidioksidin päästöt ja poistumat olisi mahdollista tarkastella samassa maatalouden taakanjakosektorin kaasujen, lähinnä metaanin ja dityppioksidin kanssa.

MTK pitää tärkeänä, ettei maatalouteen kohdistu kohtuuttomia paineita supistuvan taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi.

MTK näkee myönteisenä tarkastella maatalouskaasuja yhdessä maatalousmaan hiilidioksidipäästöjen ja poistumien (hiilensidonta) kanssa, minkä 2030 jälkeinen AFOLU-

tarkastelu mahdollistaisi. Tällöin laskennan ja tavoitteen asetannan allokaation eri päästöluokkien välillä on pysyttävä kansallisella tasolla, eikä LULUCF-sektoria saa käyttää muiden maiden jäsenmaiden taakanjakosektorin päästövähennyksien laskentaan, jotta oikeudenmukaisuus täyttyisi.

Jäsenvaltiokohtaiset päästövähennystavoitteet (kohta 3.2)

Jäsenmaille päivitetään päästövähennysprosentit vuodelle 2030 vuoteen 2005 verrattuna. Päivityksessä prosentit kiristyvät 10 %:n ja 50 %:n välille entisten 0 ja 40 %:n sijaan. Lisäksi jäsenmaat velvoitetaan noudattamaan vuotuisia päästökiintiöitä, joista uudet velvoitteet astuisivat voimaan vuodesta 2023 alkaen. Vuosille 2021 ja 2022 asetetut Suomen päästökiintiöt taakanjakosektorille ovat 28,8 Mt CO2-ekv ja 21,0 Mt CO2-ekv (kohta 5.4).

Jäsenvaltiokohtaisten päästövähennysvelvoitteiden jakotapa BKT/asukas -kriteerillä säilyy komission ehdotuksessa. Kustannustehokkuus on otettu huomioon ”soveltuvin osin” niiden jäsenvaltioiden kohdalla, joiden BKT/asukas – luku ylittää EU:n keskiarvon. Komission vaikutusarvioinnin mukaan näitä valtioita ovat Alankomaat, Belgia, Tanska, Saksa, Ranska, Irlanti, Luxemburg, Ruotsi, Itävalta ja Suomi. Suomen osalta kustannustehokkuuskorjaus ei kuitenkaan vaikuta päästövähennysvelvoitteeseen, kun mm. Tanska saa helpotusta velvoitteeseen 3 % ja Irlanti 9 %. Suomen osuus EU:n maatalouden aiheuttamista päästöistä on 1,5%.

MTK näkee jäsenmaiden välisen tavoitelaskennan erittäin ongelmallisena ja epäoikeudenmukaisena, sillä se ei toteuta tavoitteenmukaista kustannustehokkuutta eikä luonnontieteellistä kriteeristöä. Tämä on epäreilua ilmastoa ja maatalouden ilmastotoimien vaikuttavuutta kohtaan. Epäreiluutta lisää joustomekanismit, jossa maatalouden joustot ovat sitä suuremmat mitä suurempi on jäsenmaan maataloussektori. Taakanjakotapa on heikosti yhteensopiva saastuttaja maksaa periaatteen kanssa. (kohta 3.3.).

Muutokset joustokeinoihin (kohta 3.3)

Komission esityksen mukaan kertaluonteinen päästöoikeuksien siirto päästökaupasta (ns ’one-off’ jousto) sekä ns LULUCF-jousto tarjoavat joillekin jäsenmaille joustoja, joiden ensisijaisena tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioita saavuttamaan velvoitteensa kustannustehokkaasti. Suomen one-off jousto on 2 % (vrt Irlanti ja Luxembourg 4 %, Malta 7 %). LULUCF-jousto Suomen taakanjakosektorille on pieni. Komission mukaan luvut on määritelty sen perusteella kuinka suurta osaa maatalouden päästöt edustavat taakanjakosektorilla.

MTK näkee joustokriteerit epäloogisina ja perää vaikutusarviointia taakanjakosektorin päästöjen ja maatalouden osalta nettopäästöjen vähennyspotentiaalin hyödyntämiseksi. Maatalous päästää ja sitoo kasvihuonekaasuja, mikä olisi tunnistettava jo ennen mahdollista AFOLU-kautta vuoden 2030 jälkeen.
MTK tulkitsee, että Suomen taakanjakosektorin joustot ovat jäsenmaiden välisessä vertailussa pienimmästä päästä, vaikka taakanjaon päästövähennysvelvoite on suurin. Tämä ei vastaa kustannustehokkuustavoitteeseen eikä täytä sosiaalisia tai luonnontieteellisiä kriteereitä maa- ja metsätalouselinkeinojen lähtökohdista. Joustojen jakotapa on heikosti yhteensopiva saastuttaja maksaa periaatteen kanssa.

Kuten valtioneuvoston kirjeessä todetaan, LULUCF-jousto voimassa olevassa asetuksessa ei kata maaluokista hoidettua metsämaata. Komissio ehdottaa, että soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan kaikkia maankäyttöluokkia ja LULUCF-sektorin poistuman osuus tulee rajata 225 Mt CO2-ekv.

Jäsenmaille jouston hyödyntäminen taakanjakosektorin velvoitteen kattamiseen edellyttää LULUCF-sektorille asetetun velvoitteen ylittämistä.

MTK tulkitsee, että Suomen metsät lasketaan mukaan EU-tason yhteiseen poistumaan ja sen ylittyessä muut jäsenmaat, joille on laskettu joustoja suurten maatalouspäästöjen vuoksi, saavat tästä kevennystä taakanjakosektorin päästövähennyksille. Tämä ei vastaa asetuksen tavoitteita oikeudenmukaisuudesta ja kustannustehokkuudesta.

MTK suhtautuu varauksellisesti komission esittämän lisäisen varannon (additional reserve) joustojärjestelyyn, joka valtioneuvoston kirjeen mukaan perustuu maankäyttösektorin mahdolliseen EU-tasolla syntyvään ylijäämään ja sen käyttämiseen taakanjakosektorin tavoitteiden täyttämiseen tiettyjen kriteereiden täyttyessä. Kyseessä olisi vapaaehtoinen jousto jäsenmaille, mutta edellyttäisi jäsenmaata luovuttamaan oman LULUCF-sektorin ylijäämänsä varantoon käytettäväksi.

MTK korostaa, että on hyvin epävarmaa, että LULUCF jousto realisoituisi ollenkaan. Se edellyttäisi, että EU pääsee vähintään EU:n ilmastolaissa asetettuun -225Mt nielutasoon vuonna 2030. Tämä ei ole mitenkään varmaa tilanteessa, jossa EU:n metsät kärsivät kasvavista luonnontuhoista.

Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin (kohta 4)

Erityisesti joustoesitysten jakotavan vuoksi MTK ei yhdy valtioneuvoston kantaan siitä, että esitys kaikilta osin täyttäisi em. periaatteet.

Ehdotuksen vaikutukset (kohta 5)

Jos jäsenvaltio ei pääse vuotuiseen päästövähennystavoitteeseensa joustokeinojenkaan jälkeen ylitetty määrä kerrotaan kertoimella 1,08 ja lisätään seuraavan vuoden päästöihin, kuten valtioneuvoston U-kirjelmässä todetaan. Päästövähennyspaineen kasvu voi johtaa jäsenvaltion lisäkustannuksiin. Kirjelmässä myös todetaan, että VTT:n mallinnusten mukaan taakanjakoehdotuksen 50 %:n velvoitteen kustannustehokas saavuttaminen edellyttää täysimääräisen jouston hyödyntämistä päästökauppasektorilta. One-off 2 %:n jouston lisäksi tarvitaan muita joustoja. Tarkempia arvioita tarvitaan 50 %:n päästövähennystavoitteen taloudellisista vaikutuksista. Lisäksi valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että tietoa tavoitteiden mukaisen päästökehityksen vaikutuksista energiajärjestelmään, kansantalouteen ja työllisyyteen, luonnonvarojen käyttöön, luonnon monimuotoisuuteen, rakennettuun ympäristöön ja ihmisten terveyteen on tulossa syksyllä 2021 Hiisi-hankkeen myötä.

MTK korostaa, että vaikutusarvioinneissa on kiinnitettävä huomiota myös ruokaturvaan ja maatalouden kannattavuuteen, jota ilmastonmuutos jo haastaa vaikeutuvina ja sääilmiöiltään yhä ennakoimattomimpina kasvukasvukausina.

Ympäristövaikutusten osalta kirjelmässä kuvataan miten nykyisellä kehityksellä taakanjakosektorin päästöt 2030 olisivat arviolta 23 Mt CO_2-ekv, mutta uusi 50 %:n tavoite lisää päästövähennysten tarvetta noin 2 Mt CO_2-ekv:sta lähes 6 M CO_2-ekv tonniin. Päästöjen vähentäminen 17,2 M CO_2-ekv tonniin vuoteen 2030 mennessä mahdollistaa Suomen hiilineutraalisuustavoitten vuonna 2035, mikä edellyttää toimia kaikilla taakanjakosektorin osa-alueilla.

MTK on mukana päästövähennystavoitteessa. Luken laatiman Maatalouden ilmastotiekartan mukaan Suomella on näkymä 4 Mt CO_2-ekv päästövähennyksestä maataloussektorilla 2035 mennessä, kun mukaan lasketaan peltojen päästövähennyspotentiaali hiilidioksidivirtoineen (AFOLU).

Ennen kuin sitovia maatalouden päästövähennys tavoitteita asetetaan, peltojen viljelyteknisten ja maalajikohtaisten päästökertoimien tulee olla käytössä, jotta maatalouden ilmastototoimet ja vaikutukset kasvihuonekaasuihin saadaan todennetuksi.

MTK:n kommentit osasta: U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmässä muotoiltu Suomen kanta kuvaa hyvin valmistelun vaikeutta ja keskeneräisyyttä. Hiilirajamekanismi on tärkeä osa komission uutta kauppapolitiikan strategisen autonomian tavoitetta. Periteisen kauppapolitiikan laajennuksina komissio esitti käsittelyssä olevan hiilirajamekanismin lisäksi tuotteiden metsäkatomerkintöjä ja yritysten riittävän huolellisuuden periaatetta tukevaa due diligence lainsäädäntöä.

Tasavertaisen kilpailuasetelman turvaamiseksi 55-valmiuspaketin yhteydessä tarvitaan toimenpiteitä kirjelmässä kuvatun hiilivuodon estämiseksi. Valtioneuvoston kirjelmä kuvaa hyvin WTO-kelpoisen hiilitullivalmisteluprosessin ja vaikutusarvioiden tekemisen vaikeutta.

Ajankohtaisena täydentävinä näkökulmina haluamme nostaa seuraavia asioita lähinnä lannoitteiden hiilirajamekanismia koskien:

1. Energian hinnannousu

Viimeaikaista energian hinnan nousua voidaan pitää odottamattomana, mutta toisaalta hyvänä esimerkkinä hiilirajamekanismin haasteista. Kun tavoitteena on ennakoitavuuden parantaminen, luodaan hiilirajamekanismilla hyvä puite pitkäjänteiselle työlle. Toisaalta on kuitenkin valmistelussa huomioitava keinot, joilla voidaan reagoida markkinoiden nopeisiinkin hintamuutoksiin.

Tällä hetkellä on mm. näkyvissä, että monet isot eurooppalaiset toimijat (Yara, Borealis ja BASH) ovat pysäyttämässä oman lannoitetyppituotantonsa energian hinnannousun takia, mikä aiheuttaa merkittävän häiriön maatalouden tuotantopanosmarkkinoille. Nyt viljelijöille tarjolla olevat lannoitteet ovat Suomessa historian kalleimpia.

2. Muut tuontikustannuksia nostavat tuontikustannukset

EU on jo pitkään käyttänyt lannoitemarkkinoilla polkumyyntitulleja eurooppalaisen tuotannon turvaamiseksi. Perusteena on käytetty edullista maakaasun hintaa eli käytännössä ns. hiilivuotoa. EU-alueen viljelijöille nykyinen toimintamalli aiheuttaa tutkimusten mukaan jo ennen energian hinnan voimakasta nousua n. 1 miljardin euron lisäkustannukset vuodessa.

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että hiilirajamekanismi ei ota kantaa muihin samoihin tavoitteisiin pyrkiviä mekanismeja. 55-valmiuspaketin hallinnan kannalta on välttömätöstä, että eri mekanismien yhteisvaikutus on päätöksenteon pohjana.

3. Luotettavan data haasteet ja vaikutus sertifikaattien tarpeeseen

Toimijoiden tasavertaisessa kohtelussa on nostettu esille, miten hiilirajamekanismi lasketaan ja miten otetaan huomioon mm. toimijan käyttämä teknologia. Valtioneuvoston kirjelmässä viitataan mm. ulkomailla maksettujen päästömaksujen vähentäminen mekanismin maksusta. Jos käytetään keskiarvolukuja, niin ilmeisesti sama menettely pitää olla käytettävissä toimijoille, jotka käyttävät vähemmän päästöjä tuottavaa teknologiaa. Tämä voi sisältyä viittaukseen yksilöidystä datasta.

Toinen haastava kysymys on luotettavan datan saatavuus laajennettaessa CBAM-menettelyä. Kokemuksemme mukaan jo nykyisellään suomalaisen data on vertailukelpoisesti laajaa, mutta sillä perusteella ei vielä voida luotettavasti käyttää laskennassa.

Datan luotettavuus ja mitattavien parametrien riittävyys todentamaan ilmastovaikutukset ovat varmasti yksi keskeisimmistä riitojen aiheista tulevaisuudessa. WTO-tasolla puhutaan paljon läpinäkyvyydestä ja sen lisäämistarpeesta, jotta sitoumuksilla olisi todennettavuus. CBAMin pohjalla oleva laskenta on yksi iso epävarmuuden ja läpinäkyvyyden puutteen lähde.

4. Päätuotteen rajaus

Valtioneuvoston kirjeessä kuvataan teräksen rajausta mm. romuautoesimerkillä. Toisaalta laajennuskeskusteluissa törmätään nopeasti, millä painoarvolla esimerkiksi lannoitteiden hiilitulli vaikuttaa lopputuotteidenkauppaan, kuten vilja. Tärkeää on siis määrittää myös, missä on raja-arvo, jolla vaikuttavuus on merkittävä. Käytännössä tämä tulee vastaan esimerkiksi viljan tuonnissa, kun Mustanmeren alueelta päästää toimittamaan huomattavasti erilaisella kustannusrakenteella tuotteita EU:n sisämarkkinoille.

MTK:n kommentit osasta: U 59/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/70/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä, sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta

MTK tuo esiin pettymyksensä, että komissio on päätynyt avaamaan Uusiutuvan energian direktiivin kestävyyskriteerit jo nyt, vaikka aikaisemmankaan uusiutuvan energian direktiivin mukaisien kestävyyskriteerien toimeenpanoa ei ole saatettu käytäntöön jäsenvaltioissa. Lainsäädännön ennakoitavuuden ja toimijoiden kestävämpiin toimintatapoihin motivoinnin kannalta MTK ei pidä toteutunutta kehitystä toivottuna.

MTK pitää direktiiviesityksessä esitettyjä uusia metsiä koskevia määritelmiä epäselvinä ja uusien määritelmien mukanaan tuomia oikeusvaikutuksia tässä vaiheessa mahdottomina arvioida. Määritelmiä on huomattavasti muutettu aikaisemmasta, varsin tarkkarajaisesta, direktiivistä.

U-kirjeessä 59 on poimittu esimerkkinä näistä uusista määritelmistä korkealaatuinen ainespuu (quality roundwood). MTK huomauttaa, että puumarkkinoilla kaikilla ostajilla on omat yksilölliset mitta- ja laatuvaatimuksensa, joilla he täyttävät markkinoiden tarpeita. Yksiselitteistä määritelmää korkealaatuiselle ainespuulle ei ole muodostettavissa kansallisella tasolla – saatikka EU-tasolla. Korkealaatuisen ainespuun määritteleminen EU-lainsäädäntöön puumarkkinoita ohjaavana terminä, johtaisi erittäin suurella todennäköisyydellä puumarkkinoiden dynamiikan jäykistymiseen ja sitä kautta hyvinvointitappioihin.

Komission direktiiviesitys tuo uutena asiana EU-lainsäädäntöön kaskadiperiaatteen. Sekä direktiivin sisältämä jätehierarkia maininta, että uutena esitettävä kaskadiperiaate ovat huonosti yhteensopivia markkinaehtoisesti toimivien puumarkkinoiden kanssa. MTK:n näkemyksen mukaan olisi tavoiteltavaa, että kaskadiperiaatetta ei tuotaisi ollenkaan EU-lainsäädäntöön. Komissiolle esitettyä toimivaltaa delegoidun säädöksen antamiseksi kaskadiperiaatteen käytännön soveltamiseksi ei tulisi myöntää. Asiaa ei voida pitää puumarkkinoiden toimivuuden kannalta vähämerkityksisenä asiana, vaan asialla on suora vaikutus puumarkkinoiden kilpailullisuuteen.

MTK kannattaa, että kehittyneille biopolttoaineille ja biokaasulle, jotka on tuotettu liitteen IX A-osan raaka-aineista, asetettaisiin edelleen erillinen vähimmäisosuusvelvoite. Samoin MTK kannattaa, että tuplalaskennasta luovutaan. Suomi on luopunut tuplalaskennasta jo aikaisemmin ja Suomessa sovellettavat jakeluvelvoite prosentit ovat merkittävästi EU:n asettamia korkeampia. Sen sijaan MTK ei kannata, että edellä mainittujen polttoaineiden tavoiteosuus prosenttia EU-lainsäädännössä laskettaisiin puolella prosenttiyksiköllä 2025 ja 1,3% 2030. On tärkeää, että kehittyneiden biopolttoaineiden ja biokaasun osuudet kasvavat kaikkialla Euroopassa.

Komissio esittää lukuisia muutoksia metsäbiomassan kestävyyskriteereihin. Esitetyt muutokset ovat sisällöltään niin epäselviä, ettei niiden oikeusvaikutuksia pystytä arvioimaan tässä vaiheessa. MTK esittää, että Suomi ottaisi esitettyihin muutoksiin kannan, jonka mukaisesti komission tulisi palata Uusiutuvan energian direktiivi 2 aikaisiin muotoiluihin ja vetää esityksensä kestävyyskriteerien osalta takaisin. MTK:n tietojen mukaan esimerkiksi Ruotsissa harkitaan tämän sisältöisen kannan muodostamista. Kaikkein kriittisimmin komission esityksessä MTK suhtautuu ns. no-go-alueiden laajentamiseen pyrkiviin tavoitteisiin. MTK:n näkemyksen mukaan on epäselvää kunnioittaako komissio esityksessään ns. riski-perustaista tarkastelua ylipäätään, vai johtavatko esitetyt muutokset riski-perustaisen tarkastelun asteittaiseen hylkäämiseen. MTK tukee riski-perustaisen tarkastelun säilyttämistä uusiutuvan energian direktiivin kestävyysartikloissa.

Lopuksi MTK toteaa, että EU:n on mahdotonta saavuttaa asettamiaan uusiutuvan energian kasvutavoitteita, jos biopolttoaineet, biokaasu ja metsäbiomassa monipuolisesti eivät ole käytettävissä kasvavasti keinovalikoimassa. MTK huomauttaa, että kaikki ne EU-valtiot, joissa uusiutuvan energian osuus on merkittävässä roolissa energian loppukulutuksesta ovat onnistuneet hyödyntämään bioenergiaa pitkäjänteisesti kehittäen energiajärjestelmässään. Tekemällään esityksellä komissio ei jatka pitkäjänteisen ja ennakoitavan lainsäädännön polulla näiltä osin. On epäselvää johtaako komission tekemä esitys uusiutuvan energian direktiivistä ylipäätään direktiivin pääasialliseen tavoitteeseen, eli uusiutuvan energian lisäämiseen energian loppukäytöstä EU-alueella.

Helsingissä 29.10.2021

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK r.y.

Liisa Pietola
Ympäristöjohtaja

Juha Ruippo
johtaja

Anssi Kainulainen
Energia-asiantuntija